

MĚSTSKÝ NÁRODNÍ VÝBOR V UHERSKÉM HRADIŠTI, JEHO VZNIK A VÝVOJ

Jiří Čoupek, MZA-Státní okresní archiv, Uherské Hradiště

Vývoj Městského národního výboru v Uherském Hradišti odráží celkové proměny města po 2. světové válce až do sametové revoluce v letech 1989-1990. Jeho archivní fond je pak stěžejním pramenem pro studium hospodářských, politických a kulturních dějin uherskohradištské městské aglomerace v 2. polovině 20. století, ale přináší i odpovědi na praktické potřeby dnešní doby.

Národní výbory patřily v období po 2. světové válce až do sametové revoluce v letech 1989-1990 k základním pilířům veřejné správy. Ve státní okresních archivech pak jejich fondy tvoří rozhodující pramenou základnu pro studium regionálních dějin, zejména historického vývoje obcí, služeb obyvatelstvu (tzv. komunální podniky), výstavby, zemědělství, kulturních institucí, škol apod. Na stránkách sborníku Slovácko jsme měli možnost se již seznámit s politickou situací u Okresního národního výboru Uherské Hradiště v letech 1945-1947;¹ na tomto místě bychom chtěli přiblížit vznik, vývoj a základní činnost Městského národního výboru v Uherském Hradišti a jeho zařízení.

Ilegální přípravný výbor se údajně začal v Uherském Hradišti vytvářet již koncem března roku 1945, samotný *Revoluční národní výbor v Uherském Hradišti* se pak ustavil v časných ranních hodinách 1. května 1945. Jeho první členové se sešli po odchodu německého vojska asi v pět hodin ráno v budově okresního úřadu čp. 25, poté skupina přešla na radnici čp. 19, kde již další občané vítali zástupce Rudé armády. Tam byl za přítomnosti asi 30 osob ustaven třináctičlenný národní výbor pro okres a město.² Z přítomných osob byli do něj zvoleni za Komunistickou stranu Československa Emil Žejglic (předseda výboru), Bohuslav Grebeníček, Jan Jelínek a Alois Dittrich, za sociální demokraty František Berger, JUDr. Antonín Weigner a Ludvík Hamšík, za národní socialisty Rudolf Zouhar a JUDr. Alois Křečan (místopředseda výboru), za příslušníky Obrany národa pplk. Bohumil Kaluža, mjr. Ferdinand Fremund a rtm. František Skoupil a za partyzánskou skupinu Jan Filipický. Provizorní výbor bezodkladně řešil aktuální problémy města jako byla otázka zajištění Němců a kolaborantů, udržení bezpečnosti a pořádku, zásobování obyvatel a obnovení dopravy.

Již následující den 2. května 1945 se ustavil Okresní národní výbor Uherské Hradiště, jehož předsedou byl zvolen ředitel měšťanské školy a bývalý legionář Emil Žejglic a 3. května se pak sešla ustavující schůze Místního národního výboru v Uherském Hradišti, a to ve složení předseda Emil Žejglic, místopředsedové JUDr. František Hruška, František Tichopád a Karel Váňa a členové JUDr. Alois Křečan, Štěpán Slavotínek, František Hájek, Jaroslav Roboch, Tomáš Valenta, Josef Gajdoš, Bohumil Kaluža, Jaroslav Dostálek, JUDr. Josef Hanák, Václav Fiala, Otto Janík a Jan Perůtka – tedy celkem 16 osob. V tomto počtu byly na jednání ustaveny a obsazeny první referáty:

- Finance a pokladna
- Policie, hasiči a místní trhy
- Průmysl, obchod a živnosti
- Personálie
- Polní a lesní hospodářství
- Školství a nadace
- Sociální péče, chudinství a městský chudobinec
- Stavební úřad a péče o městské byty
- Městské podniky
- Vojenské záležitosti a ubytování

Služební poměr městských zaměstnanců
Právní záležitosti
Městská knihovna, čítárna a archiv
Městský hřbitov
Bytový referát
Zdravotnictví a městské sady

Už na dalším zasedání 7. května však rezignoval Emil Žejglic z důvodu neslučitelnosti funkcí v ONV a MNV. Novým předsedou byl proto zvolen rovněž komunista Bohuslav Grebeníček z místní části Rybárny, povoláním provazník a dlouholetý člen městského zastupitelstva před rokem 1938, a do národního výboru se opět vrátil Alois Dittrich. V tomto složení působil MNV do 1. června, kdy byl znovu reorganizován podle směrnic ministerstva vnitra z 19. května 1945 č. 6 Úředního listu I., kterou se vymezovalo složení, pravomoce a organizace národních výborů. Počet členů MNV Uherské Hradiště byl nyní rozšířen na 36, z toho 14 mandátů bylo přiděleno KSČ, po sedmi mandátech měla Čs. strana sociálně demokratická a Čs. strana národně socialistická, 6 mandátů Čs. strana lidová a po jednom mandátu bylo přiděleno odborníkům a Svazu politických vězňů. Byla také ustavena rada MNV v počtu 13 členů, jejíž složení bylo následující: Bohuslav Grebeníček – předseda, Alois Dittrich, Karel Váňa a JUDr. Jaromír Zemek (všichni KSČ), Antonín Šolin – 1. místopředseda, Jaroslav Roboch a Jaroslav Dostálek (ČSSD), Tomáš Valenta – 2. místopředseda, Josef Štěrba a JUDr. Bohuš Papež (ČSNS) a JUDr. Josef Hanák – 3. místopředseda, Vincenc Zapletal a Václav Fiala (ČSL). Jako první místní komise byla ustavena komise pro národní správu majetku okupantů a kolaborantů a vyšetřovací komise pro německé obyvatele. Současně se správou německého majetku prováděl národní výbor odsun místních Němců a správu zajištěného židovského majetku.³

K zásadní reorganizaci Místního národního výboru došlo na plenární schůzi dne 24. června 1946, kdy byl obnoven podle vládního nařízení č. 120/46 Sb. na základě výsledků voleb do Ústavodárného národního shromáždění. V těchto volbách 26. května zvítězila ve městě strana národně socialistická s 36,4 % hlasy a tím získala 13 mandátů, lidová strana měla 26,7 % (10 mandátů), komunisté 18,8 % (7 mandátů) a sociální demokraté 18,1 % hlasů (6 mandátů). Překvapením byly nečekané zisky lidovců a na druhé straně hluboký propad KSČ. Z jejího volebního neúspěchu ve městě byl obviněn především dosavadní předseda národního výboru Bohuslav Grebeníček.

Předsedou obnoveného MNV se nyní stal advokát JUDr. Bohuš Papež, představitel strany národně socialistické, prvním náměstkem JUDr. Otto Hrubý (ČSL) a druhým náměstkem ředitel školy Antonín Šolin (ČSSD). Funkce třetího náměstka byla zrušena, čímž se počet členů rady snížil na dvanáct. Ustaveno bylo také 11 nových referátů, a to:

- I. Personální a zaměstnanecké záležitosti (ČSL)
- II. Průmysl, obchod, živnosti a městské podniky (ČSSD)
- III. Sociální a sirotčí péče, správa hřbitova a církevní záležitosti (ČSL)
- IV. Školství, kulturní záležitosti a nadace (KSČ)
- V. Právní záležitosti, domovské právo a bytové věci (ČSNS)
- VI. Bezpečnostní záležitosti, osvědčení národní spolehlivosti, policie, hasičstvo a zdravotnictví (ČSSD)
- VII. Finance a pokladna (ČSL)
- VIII. Zásobování a trhy (KSČ)
- IX. Zemědělství a lesní a vodní hospodářství (ČSL)
- X. Vojenské záležitosti, divadlo a kino (ČSNS)
- XI. Stavební záležitosti, čištění města a městské sady (ČSNS)

Byla také vytvořena celá řada komisí – plánovací, finanční, bytová, úsporná, sociální, hospodářská, stavební a komise pro správu německého majetku, v roce 1947 k nim přibyla právnícká komise, mimořádná komise vyživovací a knihovni rada.

S novými politickými poměry po osvobození vzal Místní národní výbor v Uherském Hradišti na vědomí převzetí veřejné správy ve Starém Městě, Mařaticích, Sadech, Kunovicích a v Jarošově tamními místními národními výbory a jejich prohlášení, že považují sloučení Starého Města, Mařatic a Sadů výnosem ministerstva vnitř. č. 270/43/III z 9. dubna 1943 za neplatné. (Připravované připojení Kunovic a Jarošova nestihly okupační úřady do konce války vyhlásit.) Současně však členové uherskohradištského národního výboru přijali 1. září 1945 usnesení, jímž považovali sloučení uvedených obcí s Uherským Hradištěm pro budoucnost za nutné a prospěšné, zejména vzhledem k připravovanému krajskému zřízení a možnému prohlášení Uherského Hradiště za krajské město a k plánované výstavbě nových průmyslových závodů.⁴ Dne 6. května 1946 plénum MNV požádalo – po jednomyslném hlasování – Zemský národní výbor v Brně o nové sloučení obcí Staré Město, Mařatic a Sady s Uherským Hradištěm. Při politických jednáních vycházelo město vstříc zejména zástupcům Starého Města, jimž byly přijaty všechny jejich navržené požadavky.⁵ Přesto se však nepodařilo ve slučovaných obcích získat při hlasování kvalifikovanou dvoutřetinovou většinu, a tak ke sloučení Starého Města, Mařatic a Sadů nakonec došlo tzv. nuceným spojením na základě rozhodnutí ZNV v Brně z 30. června 1947, čj. 11.374-III-15-47, podle § 18 dekretu prezidenta republiky č. 121/45 Sb., a to s účinností od 1. ledna 1948.

Dosavadní MNV ukončil svou činnost 28. listopadu 1947 a přípravou nového Místního národního výboru v Uherském Hradišti pro obvod sloučených obcí Uherské Hradiště, Staré Město, Mařatic a Sady byla pověřena správní komise,⁶ do které každá politická strana jmenovala dva své zástupce a dva náhradníky, předsedou komise byl zvolen Bohuš Papež. Při sestavování nového národního výboru bylo přihlédnuto k počtu obyvatel jednotlivých částí v roce 1945 a k výsledkům voleb do Ústavodárného shromáždění z 26. května 1946, při čemž v 36 členném národním výboru získala Čs. strana lidová 12 mandátů, Komunistická strana Československa 9 mandátů, Čs. strana národně socialistická 8 mandátů a Čs. sociálně demokratická strana 6 mandátů.

Na ustavující schůzi nového MNV dne 30. ledna 1948 byl zvolen předsedou opět JUDr. Bohuš Papež, prvním místopředsedou lidovec Josef Vaněk ze Starého Města a druhým místopředsedou komunista JUDr. František Hruška. V radě pak měla lidová strana tři členy, ostatní strany po dvou členech.

Po komunistickém převratu v únoru 1948 se ujala vedení ve městě Komunistická strana Československa. Tzv. „očista veřejného života“, kterou začal ihned po únoru provádět místní akční výbor Národní fronty, se dotkla všech oblastí ve městě. Již 1. března byli rozhodnutím MAV NF č. 2/48 odvoláni všichni členové za lidovou (Josef Vaněk, JUDr. Otto Hrubý, Antonín Štěrba, František Bečica, Julius Fiala, Cyril Vlček, František Kroča, Václav Fiala, Tomáš Vavruška, Jan Orel, Antonín Novák a František Omelka) a národně socialistickou stranu (dr. Bohuš Papež, Jan Majerhöfer, Jan Slováček, Emanuel Brenner, Václav Ševčík, František Kaděra, Bohumil Bulla a Marie Severinová). Odvolán byl také člen sociální demokracie Antonín Šolin a na funkci člena MNV rezignoval komunist Oldřich Lukš, který byl jmenován členem rady ONV. Na jimi uvolněná místa jmenoval Okresní národní výbor v Uherském Hradišti 22 nových členů z řad KSČ a z bezpartijních ty, kteří se postavili za vládu Klementa Gottwalda. Veřejnou aklamací byl na schůzi pléna 22. března 1948 zvolen novým předsedou MNV středoškolský profesor Vilém Zaoral, jeho prvním náměstkem Cyril Burda ze Starého Města a novými členy rady se stalo 7 osob. K personálním změnách pak docházelo často, nejvýznamnější z nich byla na postech místopředsedů, kdy se prvním náměstkem stal František Doležal a druhým náměstkem Jan Pipal. Rekonstruovány byly také další orgány jako komise, knihovni rada, místní školní rady aj. Na zasedání 16. dubna 1948 pak byla zřízena ústřední místní osvětová rada pro město Uherské Hradiště a osvětové komise pro čtvrtě Staré Město, Mařatic a Sady.

V Ústavě 9. května z roku 1948 byly národní výbory zakotveny jako nedílná součást státního zřízení. V dalších letech národní výbory na sebe převzaly podstatnou část veřejné správy a s tím byly spojeny i významné organizační a personální změny.⁷

V Uherském Hradišti byly tyto proměny umocněny žádostí MNV z 20. září 1949 o sloučení Uherského Hradiště, Kunovic a Jarošova v jednu politickou obec. Důvody byly obdobné jako dříve – rozšíření stavebních možností, posílení správního významu města a jeho další zprůmyslnění. K připojení obcí Kunovice a Jarošov skutečně došlo k 24. říjnu 1949 výměrem Okresního národního výboru Uherské Hradiště z 10. října 1949.⁸ Od 7. října 1949 město opět řídila čtrnáctičlenná prozatímní správní komise, která také připravila ustavení a volbu nového Místního národního výboru v Uherském Hradišti na 9. prosince 1949. Na této schůzi se stal novým předsedou MNV Jan Tvrdoň, zástupce Kunovic, prvním místopředsedou Karel Dvorský z Uherského Hradiště a druhým místopředsedou Jindřich Kroupa ze Starého Města. Rada byla nejdříve rozšířena na 14 členů, avšak již na schůzi 27. ledna 1950 byl jejich počet snížen na původních 11 včetně vedoucích funkcionářů. Po stránce politické bylo místo druhého místopředsedy a tří členů rady vyhrazeno straně lidové a jedno místo straně národně socialistické, ostatních šest členů bylo příslušníky KSČ. Tím byl zaručen rozhodující vliv a vedoucí úloha KSČ ve všech rozhodováních. Podle místa bydliště byli v radě 4 zástupci z Uherského Hradiště, 3 ze Starého Města, 2 z Kunovic, 1 ze Sadů a 1 z Mařatic.

Následující vnitřní reorganizace Místního národního výboru v Uherském Hradišti 11. července 1950 souvisela s přijetím vládního nařízení č. 14/50 Sb. o organizaci místních národních výborů. Národní výbory byly podle počtu obyvatel rozděleny do čtyř kategorií, z nichž vyplýval počet zastupitelů, referátů, členů rady a další předpoklady veřejné správy. Zdejší národní výbor byl zařazen do čtvrté kategorie, měl tedy nadále 36 členů a 11 členů rady. Každý člen rady pak byl určen jako vedoucí jednoho referátu, při čemž předseda obstarával práce referátu pro všeobecné vnitřní věci. Činnost MNV se rozdělila do těchto referátů:

- I. Pro všeobecné vnitřní věci
- II. Plánovací
- III. Bezpečnostní
- IV. Pro školství, osvětu a tělesnou výchovu
- V. Práce a sociální péče
- VI. Zdravotní
- VII. Finanční
- VIII. Hospodářský
- IX. Zemědělský
- X. Pro vnitřní obchod a výživu
- XI. Technický

Dále byly při MNV ustaveny komise právnícká, volební, reklamační, plánovací, bezpečnostní, požární, školská, osvěty a tělovýchovy, sociálně politická, bytová, zdravotní, finanční, hospodářská, rolnická, komise pro přípravu JZD, sběrová, technická a redakční rada pro informování veřejnosti. Dne 9. července 1952 byly ještě utvořeny nebo reorganizovány komise zemědělská, pro místní hospodářství, pro nábor pracovních sil, zdravotní a sociální, pro vnitřní obchod, komise pro péči o válečné hroby a chovatelská komise. Vedle těchto komisí, případně subkomisí pro místní části, bylo ustaveno šest tzv. sborů důvěrníků místního národního výboru pro čtvrtě Uherské Hradiště, Staré Město, Kunovice, Sady, Mařatice a Jarošov. V roce 1951 byl tento sbor v Uherském Hradišti zrušen a ostatní přeměny na obvodní komise čtvrtí, které měly svého předsedu a místopředsedu. Od roku 1952 byl při místním národním výboru ustavován výbor žen, a to i pro jednotlivé čtvrtě.

Na základě vládního nařízení č. 119/51 Sb., o tajemnicích MNV se tajemník stal administrativním pracovníkem a výkonným orgánem národního výboru. Místo dosavadního tajemníka obce, respektive vedoucího úředníka městského úřadu, byl v roce 1952 ustaven tajemník MNV, který stál v čele aparátu národního výboru a zastupoval předsedu v jeho funkci představeného všech zaměstnanců.

Již od 19. století vykonávalo město Uherské Hradiště funkci stavebního úřadu I. stup-

ně.⁹ Od 1. ledna 1950 byla působnost zdejšího MNV rozšířena ještě o vedení matrik, a to zákonem o matrikách č. 268/49 Sb. Matriční obvod tvořilo Uherské Hradiště s připojenými čtvrtěmi, v letech 1954–1959 patřily k jeho obvodu také osamostatněná obec Sady a v letech 1964–1971 obec Jarošov. Staré Město a Kunovice naopak měly v letech 1955–1971 vlastní matriční úřady.

Trestní zákon správní a trestní řád správní z roku 1950 (č. 88 a 89 Sb.) s platností od 1. srpna 1950 svěřily národním výborům rozsáhlou trestní pravomoc, kterou vykonávaly tříčlenné trestní komise. Místní národní výbor v té době byl tak oprávněn stíhat a trestat porušení povinností ukládaných občanům v obecním zájmu včetně ukládání trestu odnětí svobody nebo nápravného opatření. V roce 1954 byla sice větší část této agendy přesunuta zpět na soudy, avšak samotné trestní komise existovaly až do poloviny roku 1961.¹⁰

Předělem ve vývoji národních výborů se stal ústavní zákon o národních výborech č. 12/54 Sb., zákon o národních výborech č. 13/54 Sb. a zákon o volbách do národních výborů č. 14/54 Sb. ze dne 3. března 1954. V těchto zákonech byly národní výbory definovány jako orgány státní moci a správy lidu v místech, okresech a krajích. Jejich úkolem bylo řídit hospodářskou a kulturní výstavbu ve svých obvodech. Nové zákony přinesly také značné změny v organizaci a struktuře národních výborů, zejména nahrazení referátů odbory, posílení pravomocí komisí atd. Zároveň bylo stanoveno, že národní výbory jsou voleny na základě obecného, rovného, přímého a tajného hlasování všech obyvatel od 18 let na volební období tří let. První všeobecné volby do národních výborů byly uskutečněny 16. května 1954.

Vytvořením velkého administrativního celku po roce 1948 nedošlo k očekávanému společenskému, sociálnímu ani hospodářskému propojení města s okolními obcemi. Tuto skutečnost pocítovalo nejen obyvatelstvo, ale i politické orgány v okrese a v kraji, které poukazovaly zejména na specifickou problematiku vesnic, spojenou s kolektivizací zemědělské výroby. Určitý vliv tu mohla sehrát i skutečnost, že za krajské město bylo vybráno průmyslové centrum Zlín (Gottwaldov). Proto také rozhodnutím Krajského národního výboru v Gottwaldově¹¹ z 28. dubna 1954 byla povolena opětná rozluka uherskohradištských čtvrtí a vytvoření samostatných Místních národních výborů ve Starém Městě, Kunovicích, Jarošově a v Sadech k datu následných všeobecných voleb. Výjimkou byly Mařatice, které i nadále zůstaly součástí města. V souvislosti s rozdělením aglomerace došlo k několika úpravám katastrálních hranic, zejména mezi Starým Městem a Kunovicemi, kde je nově vymezen regulovaný tok řeky Moravy. Spor města se Starým Městem o území v trati Zervavice byl vyřešen až 11. prosince 1963, kdy rada ONV se souhlasem Místních národních výborů ve Starém Městě a v Uherském Hradišti schválila začlenění staroměstských pozemků po průplav s 13 obytnými domy a 34 obyvateli k uherskohradištským Rybárnám.

Při prvních volbách do Místního národního výboru v Uherském Hradišti se volili kandidáti Národní fronty v jednomandátových obvodech, při čemž pro jednotlivé kandidáty bylo odevzdáno mezi 55,85 až 100 % hlasů. Na základě výsledků voleb byl předsedou MNV zvolen Karel Dvorský, náměstkem Vladislav Rada a tajemníkem Josef Předložil. Nejvyšším orgánem MNV bylo plénum, které mělo nyní 75 členů a scházelo se zpravidla jedenkrát za dva měsíce. Hlavním výkonným orgánem MNV zůstala rada s devíti členy, která zajišťovala a organizovala plnění úkolů, prováděla usnesení národního výboru a kontrolovala práci odborů. Běžné záležitosti rady vyřizoval předseda spolu s náměstkem a tajemníkem.

Pro jednotlivé úseky výkonu státní správy byly zřízeny odbory, v jejichž čele měli stát kvalifikovaní vedoucí pracovníci, a sice

- odbor všeobecný
- odbor finanční
- odbor pro místní hospodářství a dopravu
- odbor pro obchod
- odbor výstavby
- odbor zemědělský
- odbor školství, osvěty a tělovýchovy

odbor zdravotnictví
odbor pro vnitřní věci

Kromě toho byly zřízeny stálé komise jako pracovní a kontrolní orgán pléna. Na zasedání MNV 31. srpna 1954 vznikla ještě místní plánovací komise a komise bytová a komise dislokační. Podle vládního nařízení č. 23/54 Sb. byl snížen počet odborů na šest:

odbor všeobecný a pro vnitřní věci
odbor finanční
odbor zemědělský a pracovních sil
odbor výstavby
odbor pro místní hospodářství a obchod
odbor školství, kultury a zdravotnictví

Od roku 1948 do roku 1954 se snížil počet zaměstnanců z 89 na 38, naopak se zvyšovaly úkoly kladené na volené členy národního výboru a jeho aktivisty. Obvod města byl mj. rozdělen na 17 uličních výborů. K dalším změnám v organizaci místního národního výboru došlo v letech 1957-1958 v souvislosti se zákonem o národních výborech č. 10/57 Sb. z 6. března 1957 a zákonem č. 11/57 Sb., kterým se měnil a doplňoval zákon o volbách do národních výborů.

Nové volby do MNV proběhly 19. května 1957 a bylo při nich zvoleno 80 kandidátů NF. Na ustavující schůzi MNV dne 30. května 1957 byli ve velkém sále závodního klubu Strojírny první pětiletky zvoleni předsedou opět Karel Dvorský, náměstkem Bohumil Libosvár a tajemníkem Josef Předložil. Celkový počet členů rady byl zvýšen na 13, ze stálých komisí působily nyní u MNV komise plánovací, finančně-rozpočtová, zemědělská, místního hospodářství, pro výstavbu a architekturu, kulturní, zdravotní a sociální, školská, obchodní a družstevní a výbor pro tělesnou výchovu a sport a výbor žen. Zůstal také zachován počet šesti odborů, pouze k všeobecnému odboru byla přiřazena agenda sociální.

Vládním nařízením č. 64/57 Sb. byla od 1. ledna 1958 rozšířena působnost MNV o místní záležitosti veřejného pořádku a bezpečnosti osob a majetku. Tuto agendu vykonávala stálá komise pro místní bezpečnost, která se v roce 1960 změnila na komisi pro ochranu veřejného pořádku.

Zákonem z 9. května 1960 č. 36 Sb., o územním členění státu byla přebudována územní organizace národních výborů. Novým zákonem č. 65/60 Sb., o národních výborech byla rozšířena pravomoc a odpovědnost národních výborů a zvýšena jejich úloha v oblasti hospodářské, kulturní, sociální a zdravotní. Svou činnost vykonávaly národní výbory prostřednictvím volených orgánů, kterými bylo plénum, rada a komise. Plenární zasedání se stalo nejvyšší organizační složkou činnosti národního výboru. Rada byla kolektivním výkonným orgánem a byla volená z poslanců národního výboru ve složení předseda, náměstci, tajemník a ostatní členové rady. Pomocným aparátem rady zůstaly odbory národního výboru obsazované pracovníky aparátu. K důležitým změnám došlo také v postavení komisí, které byly definovány jako výkonné a kontrolní orgány pléna. Získaly také rozhodovací pravomoc a vedle poslanců v nich působili i další občané. Od voleb roku 1960 začal také místní národní výbor podle § 13 odst. 3 zákona č. 65/60 Sb. používat název *Městský národní výbor Uherské Hradiště*.

Novým volbám však ještě předcházelo sloučení Uherského Hradiště a Sadů k 1. lednu 1960 podle § 4 odst. 2 zákona č. 13/54 Sb. Se sloučením vyslovily souhlas plenární zasedání obou obcí s tím, že do nejbližších voleb budou členové MNV Sady pracovat ve společném národním výboru. Plénum MNV Uherské Hradiště se tak na krátkou dobu zvýšilo na 95 členů a rada byla doplněna o dva členy ze sadských zastupitelů.

Volbami do všech stupňů národních výborů 12. června 1960 bylo do MěNV zvoleno na čtyřleté období 60 poslanců. Předsedou národního výboru se stal Antonín Janečka, náměstkem Lubomír Polášek a tajemníkem Ignác Polášek. Rada MěNV byla ustavena třináctičlenná, ale 20. srpna 1960 byl její počet zvýšen na 14 členů. Scházela se zpravidla jedenkrát za 14 dní.

Jejího zasedání se účastnili i předsedové jednotlivých komisí. V roce 1963 se také ustavila místní komise lidové kontroly, a to na základě zákona č. 23/63 Sb., o lidové kontrole a národohospodářské evidenci. Uvedený zákon byl pak upraven zákonem č. 70/67 Sb., o komisích lidové kontroly. Dlouholetým předsedou této komise byl Alois Híkl.

Jako komise rady byly ustaveny sbor pro občanské záležitosti a komise trestní, která jak jsme se již zmínili zanikla v roce 1961. Dřívější uliční výbory národního výboru se přeměnily na občanské výbory, kterých bylo nyní 24 s 271 členy. Aparátem národního výboru zůstaly odbory, v jejichž čele stáli vedoucí, ustanovovaní národním výborem na návrh rady. Od roku 1960 bylo nově ustaveno šest odborů – finanční, obchodu, služeb a místní výroby, výstavby, zemědělský, školství, kultury a zdravotnictví a odbor vnitřních věcí.

Nové volby do národních výborů se uskutečnily na základě zákona č. 34/64 Sb., o volbách do Národního shromáždění a do národních výborů v roce 1964. Do Městského národního výboru v Uherském Hradišti bylo zvoleno celkem 65 poslanců. Předsedou se stal Stanislav Bartek, náměstkem Lubomír Polášek a tajemníkem Jaroslav Kamrla. Rada MěNV byla čtrnáctičlenná. V roce 1967 přestal být orgánem MěNV výbor žen, který byl nahrazen společenskou organizací Českým svazem žen.

Počet odborů byl po volbách v roce 1964 snížen na pět, a to organizační a pro vnitřní věci, finanční, školství, kultury a sociálně-zdravotní, výstavby a vodního hospodářství a odbor služeb a obchodu.

Dalším předělem ve vývoji národních výborů se stal zákon č. 69/67 Sb., o národních výborech, který nově upravil postavení národních výborů ve státě. Národní výbory byly definovány jako orgány socialistické státní moci a správy, které mají ve své činnosti samostatný charakter. Nejvyššímu orgánu – plénu – byly ze své práce odpovědny všechny ostatní orgány národního výboru. Rada byla charakterizována jako výkonný orgán s všeobecnou působností, zřizování počtu a druhu komisí bylo nyní přímo v kompetenci MěNV. V návaznosti na zmíněný zákon o národních výborech byl v roce 1967 vydán i nový zákon č. 71/67 Sb., o správním řízení (správní řád). Vládní nařízení č. 9/68 Sb., o zřizování odborů pak nově upravilo organizaci odborů, které měly vykonávat státní správu v oborech působnosti národního výboru.

Zákon č. 114/67 Sb. stanovil, že volby do národních výborů se budou konat v květnu 1968, byly však odloženy v důsledku vnitropolitických událostí v naší republice. Situace ve státě se ještě vyhroutil vstupem vojsk Varšavské smlouvy na naše území 21. srpna 1968, a proto bylo volební období národních výborů ústavním zákonem č. 117/69 Sb. prodlouženo až do 31. prosince 1971. Tento ústavní zákon také umožnil na návrh orgánů Národní fronty odvolávat a jmenovat nové členy MěNV.

Pokusem o prohloubení významu města v době obrodného procesu se stalo přijetí Statutu města Uherské Hradiště podle § 26 zákona č. 69/67 Sb., o národních výborech a vzorového statutu, který vydalo Národní shromáždění svým usnesením č. 109/67 Sb. Statut města přijalo plenární zasedání MěNV na zasedání 28. listopadu 1968 společně s jednacím řádem pléna, rady a komisí s platností k 1. lednu 1969. Statut mj. charakterizoval město jako samostatnou územní jednotku, která je součástí a sídlem okresu Uherské Hradiště. Úkolem Městského národního výboru pak bylo zabezpečovat rozvoj hospodářského a kulturního života ve městě všestranným uplatňováním mocenských, správních, hospodářských a kulturně-výchovných postředků v oblastech všeobecného plánování, finančního hospodaření a správy majetku, územního plánování, tvorby a ochrany životního prostředí, výstavby, hospodaření s bytovým fondem a nebytovými prostorami, vodního hospodářství, energetiky, plynofikace a telekomunikací, dopravy, místní výroby a služeb, obchodu a veřejného stravování, cestovního ruchu a rekreace, zemědělství, školství a péče o děti, kultury a informací, tělovýchovy a sportu, zdravotnictví, sociálního zabezpečení, pracovních sil a vnitřní správy. Článek 50. Statutu stanovil i znak a barvy města a udělování čestných občanství a jiných poct. Novelizace zákona č. 69/67 Sb. a především zákony č. 57/71 Sb. a 146/71 Sb. však učinily statut města bezpředmětným.

MěNV pracoval dlouho a úspěšně ve stejném složení, které vzešlo z voleb v roce 1964. Dne 2. října 1969 však abdikoval ze zdravotních důvodů člen rady Jan Habarta a čtyři další poslanci se vzdali svého mandátu. Tato změna zahájila tzv. konsolidační opatření roku 1970. Ve městě byla vytvořena zvláštní komise, složená ze zástupců ONV a MěNV Uherské Hradiště, která prověřovala postoje členů národního výboru v letech 1968–1969. Se zřetelem na závěry, které vyplynuly z jednání této komise, přijalo plenární zasedání národního výboru 12. listopadu 1970 rezignaci svého předsedy, místopředsedy a dalších deseti členů a současně byly anulovány všechny kádrové změny přijaté v průběhu roku. Na návrh předsednictva Okresního výboru Národní fronty Uherské Hradiště pak bylo zvoleno podle zákona č. 117/69 Sb. dvanáct nových poslanců a tři členové rady. Předsedou MěNV byl zvolen Antonín Janečka a místopředsedou Josef Slavotínek, nově byly obsazeny komise plánovací, finanční, služeb a dopravy, výstavby, obchodu, zemědělská, školství a kultury, bytová a dislokační, sociálního zabezpečení, zdravotní, komise péče o děti, komise pro ochranu veřejného pořádku a komise lidové kontroly. Dodatečnou rezignací, přijatou 21. ledna 1971, podal také tajemník MěNV a na třech odborech byli vyměněni jejich vedoucí.

Po stránce vnitřní organizace MěNV proběhly největší změny zřízením pořádkové inspekce na území města jako výkonného orgánu národního výboru podřízeného odboru služeb a obchodu usnesením plenárního zasedání z 2. října 1969 v souladu s § 39, odst. 1 zákona č. 69/67 Sb. od 15. října 1969, a dále rozdělením odboru školství a kultury a sociálního zabezpečení a zdravotnictví podle usnesení pléna z 21. ledna 1971 na dva samostatné odbory s platností od 1. ledna 1971.

Už v roce 1967 začaly státní a politické orgány intenzivně připravovat opětné sloučení obcí Staré Město, Kunovice a Jarošov s okresním městem. Vytvoření velké aglomerace mělo vstoupit v platnost od nejbližších voleb do národních výborů. Definitivně sloučení schválilo plenární zasedání ONV v Uherském Hradišti 24. srpna 1971.¹² V nově vytvořeném správním celku byl stanoven počet poslanců MěNV na 90, z toho pro město Uherské Hradiště bylo stanoveno 38 poslanců, pro místní vojenskou posádku 2, pro čtvrť Staré Město 19, pro Kunovice 16, pro Jarošov 9, pro Mařatic 5 a pro Sady 4. Počet členů rady byl zvýšen na 15, z toho sedm členů bylo z Uherského Hradiště, po třech ze Starého Města a Kunovic a jeden z Jarošova. Pro styk městských orgánů s občany bylo vytvořeno 39 občanských výborů, a to 27 v obvodu Uherského Hradiště, Mařatic a Sadů, 6 ve Starém Městě, 4 v Kunovicích a 2 v Jarošově. Závazným dokumentem činnosti národního výboru se stal volební program Národní fronty společně s Jednotným plánem kulturně výchovné činnosti.

Tzv. konsolidační proces byl ukončen volbami do zastupitelských orgánů 26. a 27. listopadu 1971,¹³ přičemž volební období národních výborů bylo prodlouženo ze čtyř na pět let. Ustavující plenární zasedání MěNV Uherské Hradiště se sešlo 16. prosince 1971, když do něj bylo zvoleno všech 90 poslanců. Podle politické příslušnosti se MěNV skládal z 54 členů KSČ, dvou členů ČSL a 34 bez politické příslušnosti. Předsedou národního výboru byl zvolen Jaroslav Bráblík, místopředsedy Josef Slavotínek a Jan Martínek ze Starého Města a tajemníkem Antonín Hráček z Kunovic. Bylo ustaveno 11 stálých komisí, dvě správní komise (komise péče o rodinu a dítě a komise pro projednávání přestupků) a obnoven sbor pro občanské záležitosti s pomocnými sbory ve Starém Městě a v Kunovicích a zřízena rada spotřebitelské kontroly. Podle zákona č. 116/71 Sb. byl také zvolen výbor lidové kontroly. Dne 19. září 1972 byl pak přijat nový jednacím řád orgánů MěNV. Pro další volební období bylo také ustaveno sedm odborů:

- odbor organizační a pro vnitřní věci
- odbor plánovací a finanční
- odbor výstavby a architektury
- odbor místního hospodářství, služeb, dopravy a obchodu
- odbor bytového hospodářství a zemědělství
- odbor školství a kultury
- odbor sociálních věcí, pracovních sil a zdravotnictví

Jeich počet byl pak ještě podle nařízení vlády ČSR č. 135/71 Sb., o zřizování odborů národních výborů, zvýšen o dva, a to rozdělením odboru plánovacího a finančního a vznikem odboru územního plánování a architektury. Současně dne 27. ledna 1972 schválila rada MěNV činnost samostatných úřadoven ve Starém Městě, Kunovicích a v Jarošově. Uspořádání odborů se téměř nezměnilo až do ukončení činnosti MěNV, pouze v souvislosti s politickými změnami na přelomu let 1989-1990 byl 19. prosince 1989 rozdělen odbor školství a kultury.

Usnesením pléna z 25. ledna 1973 byla podle vládního nařízení č. 1/72 Sb. k 1. únoru 1973 zřízena inspekce veřejného pořádku, které se podle jejích uniforem přezdívalo „šedý mor“.

Vzrůst bytové zástavby a počtu obyvatel města v sedmdesátých letech vyvolal rozříšení stávajícího počtu volebních obvodů o čtyři na nových sídlištích Mojmir II (Štěpnice) a Pod Svahy. V doplňovacích volbách 30. srpna 1975 bylo zvoleno 5 nových poslanců. Další změny ve složení MěNV a jeho orgánů nastaly po volbách, které se uskutečnily 22. a 23. října 1976. Počet poslanců se v dalším volebním období zvýšil na 97 (54 členů KSČ, 3 ČSL, 1 ČSS a 39 bez politické příslušnosti), rada zůstala patnáctičlenná, novým tajemníkem se stala Františka Malinová z Kunovic. Počet občanských výborů byl snížen na 36, v roce 1979 však vznikly čtyři nové na sídlišti Mojmir II (Štěpnice).

Obecným trendem sedmdesátých let 20. století byla koncentrace a centralizace jak v oblasti hospodářské, tak správní. V době vrcholící integrace obcí na okrese Uherské Hradiště byly k 1. červenci 1980 k městu připojeny obce Míkovice a Věsky.¹⁴ Slučovací plenární zasedání proběhlo 19. června 1980 a byli na něm odvoláni funkcionáři a členové orgánů stávajících národních výborů. Na návrh Městského výboru KSČ byl pak předsedou MěNV zvolen opět Jaroslav Bráblík, místopředsedy Josef Slavotínek a Jaroslav Semela a tajemnicí Františka Malinová. Nová rada byla rozšířena o dva členy a obnoveno bylo složení komisí, při čemž vznikla nová komise dopravy a občanské výbory č. 41 v Míkovících a č. 42 ve Věskách. Sloučením MěNV a Místních národních výborů v Míkovících a ve Věskách se počet poslanců zvýšil na 137. Současně ve Věskách zanikl samostatný matriční úřad a jeho obvod (Míkovice, Podolí, Popovice a Věsky) byl připojen k Uherskému Hradišti.

Od 1. ledna 1984 se navíc samostatnou čtvrtí města stalo historické sídlo Rybárny, takže město s 36.448 obyvateli mělo nyní devět částí obce – Uherské Hradiště, Jarošov, Kunovice, Mařatice, Míkovice, Rybárny, Sady, Staré Město a Věsky.¹⁵

Ve volbách 5. a 6. června 1981 bylo zvoleno 137 poslanců MěNV. Předsedou se na ustavujícím plenárním zasedání 2. července se stal opět Jaroslav Bráblík, místopředsedy Jaroslav Semela (Staré Město), JUDr. Karel Jordán a Miroslav Šácha (Kunovice) a tajemnicí PhDr. Marie Večeřová, rada měla nadále 15 členů. V tomto volebním období nedošlo k žádné změně v dosavadních komisích, zachován byl výbor lidové kontroly a rovněž výčet odborů zůstal beze změn, počet zaměstnanců aparátu se zvýšil z 38 na 42. Vzrostl však počet aktivů rady, mezi něž patřily protipovodňová komise, zřízená podle zákona č. 130/74 Sb., sbor pro občanské záležitosti, rada spotřebitelské kontroly, jednotný systém branné výchovy obyvatelstva, komise pro ochranu životního prostředí, protialkoholní sbor, komise pro bezpečnost silničního provozu, komise pro metodické řízení občanských výborů a inventarizační komise.

Poslední volby do národních výborů proběhly 23. a 24. května 1986. Počet členů pléna i rady MěNV v Uherském Hradišti zůstal beze změn, tedy 137 poslanců a 15 členů rady. Předsedou národního výboru se stal ing. Milan Ptáček, místopředsedy Rudolf Katrňák a Miroslav Šácha a tajemnicí PhDr. Marie Večeřová. Dosavadní počet komisí byl snížen na jedenáct. Jako zvláštní orgán MěNV vznikla komise povodňová. K dosavadním aktivitám rady přibyla komise individuální protichemické obrany (IPCHO) a počet občanských výborů byl zvýšen na 45.

Počátkem osmdesátých let se novou kategorií staly střediskové obce a města II. a III. kategorie. V souvislosti s vydáním zákona č. 49/82 Sb., kterým se upravovala působnost

místních národních výborů ve střediskových obcích, bylo Uherské Hradiště zařazeno k 1. lednu 1983 mezi města II. kategorie. Nový stavební zákon č. 50/76 Sb. také umožnil vytvořit nové stavební úřady a stavební obvody. K 1. únoru 1985 tak byl stavební úřad I. stupně MěNV v Uherském Hradišti pověřen výkonem správy pro obvod obcí Babice, Bílovice, Březolupy, Částkov, Huštěnovice, Jalubí, Kněžpole, Jankovice, Kostelany nad Moravou, Košíky, Kudlovice, Mistřice, Modrá, Nedachlebice, Ostrožská Lhota, Ostrožská Nová Ves, Podolí, Popovice, Salaš, Sušice, Svárov, Topolná, Traplice, Uherské Hradiště, Velehrad a Zlámánek.¹⁶

Činnost Městského národního výboru v Uherském Hradišti se soustřeďovala prakticky po celou dobu své existence na rozvoj a výstavbu města, respektive celé aglomerace, ve všech oborech veřejného života. Hlavní směrnicí této činnosti byl státní plán a volební programy Národní fronty, v oblasti kultury pak plán jednotné kulturní, tělovýchovné a branné činnosti. Město se zejména od sedmdesátých let rozrostlo o nová sídliště i individuální bytovou výstavbu. Prostřednictvím městských investic a pomoci místních závodů, ale také brigádnickou svépomocí v akcích „Z“, vyrostly nové školní budovy, sportovní hala, zimní stadion, koupaliště a další objekty občanské vybavenosti. Soustavně byla rozšiřována vodovodní, plynovodní a kanalizační síť, prováděna rekonstrukce a výstavba nových komunikací a údržba veřejné zeleně.

K neprehlédnutelnému politickému profilu města patřily také družební styky, především s partnery na Slovensku. Oficiální rámec dostaly tyto styky mezi MěNV Uherské Hradiště a MeNV Trenčín po přijetí zákona o federalizaci státu v roce 1969 a po uzavření rámcové dohody mezi Západoslovenským a Jihomoravským krajským národním výborem v roce 1973. Už o rok dříve, roku 1972, začalo rozvíjet Uherské Hradiště družbu s městem Weissenfels v tehdejší Německé demokratické republice.

Hospodaření města se řídilo městským rozpočtem, který předkládala rada s vyjádřením finanční komise ke schválení plenárnímu zasedání národního výboru. Místní národní výbor jako právní nástupce Města Uherské Hradiště převzal po roce 1945 do svého vlastnictví rozsáhlý nemovitý majetek, zejména zemědělské pozemky vedené v Moravských zemských deskách v Brně a nacházející se na katastrech Starého Města, Javorovce, Jarošova, Kněžpole, Mařatic, Mistřic a Podolí. Po vytvoření městské aglomerace v letech 1943-1945 a 1948-1949 převzal úřad MNV do své správy i majetek sloučených obcí, o nějž se město v podstatě staralo i v letech 1945-1947.

Zásadní změnu ve financování města přinesl od 1. ledna 1950 zákon č. 279/49 Sb., o finančním hospodaření národních výborů. Národní výbory stejně jako další státní a družstevní subjekty se staly pouhými správci movitého a nemovitého národního majetku, který byl podle pokynů nadřízených orgánů nejrůznějším způsobem převáděn, směňován a využíván. Zemědělské pozemky se ve své většině dostaly do obhospodařování jednotných zemědělských družstev nebo státního statku, lesní majetek byl k 9. červenci 1952 převeden pod správu státních lesů apod.

Součástí majetku města byly také *městské podniky*, a to plynárna, vodárna, jatka, lázně, hřbitovy, kina a ve Starém Městě plemenářská stanice. Také u těchto podniků došlo k jejich postupné delimitaci. Již od 14. května 1946 byla městská plynárna začleněna podle dekretu prezidenta republiky č. 100/45 Sb., o znárodnění do národního podniku Moravskoslezské plynárny v Ostravě, městský vodovod přešel koncem roku 1952 pod Krajskou vodohospodářskou službu se sídlem v Uherském Hradišti, kterou svým rozhodnutím zřídil Krajský národní výbor Gottwaldov k 1. červenci 1950, obdobně bylo staroměstské plemenářské středisko začátkem padesátých let začleněno do krajské plemenářské stanice. Městská jatka byla v roce 1950 na krátkou dobu spravována komunálními službami, ale pak se stala součástí národního podniku Brněnský průmysl masný. Zbývající městské podniky mělo podle rozhodnutí rady MNV Uherské Hradiště z 6. ledna 1950 připravit tříčlenné představenstvo k předání pod vznikající komunální podnik.

Místní národní výbory mohly po roce 1948 zřizovat podniky komunálních služeb a místní

výroby podle zákona č. 199/48 Sb., o komunálních podnicích a vládního nařízení z 18. ledna 1949 č. 10/49 Sb., kterým se provádí zákon o komunálních podnicích a vydává jejich statut. Již v letech 1950–1952 byla pod obecní, okresní nebo krajské komunální podniky převedena většina drobných řemeslníků, živnostníků a podnikatelů.

Jako vůbec první podnik vznikl usnesením MNV z 13. dubna 1949 *Stavební kombinát města Uherského Hradiště*, který sdružil stavební firmy ve městě. Stavební kombinát však už k 2. červenci 1950 zanikl sloučením s Okresním stavebním kombinátem, a to usnesením ONV Uherské Hradiště z 8. července 1950.

Dalším usnesením MNV z 10. března 1950 vznikl zpětně k 24. říjnu 1949 *Sdružený komunální podnik města Uherského Hradiště*,¹⁷ který sdružoval nejen drobnou místní výrobu a poslužné obory, ale také služby ubytovací a stravovací v celém okrese. Rozsah jeho záběru si vynutil zásadní reorganizaci podniku k 1. červenci 1953, která spočívala v delimitaci hotelů a pohostinství do podniku Restaurace a jídelny se sídlem v Luhačovicích a do Spotřebního a výrobního družstva Jednota Uherské Hradiště. Vlastní Sdružený komunální podnik se pak na základě směrnice ministerstva vnitra z 18. dubna 1953, zn. VII/1-150-18/4-1953, rozdělil na Okresní průmyslový kombinát v Uherském Hradišti, pod který přešel i Okresní stavební kombinát, a *Komunální služby města Uherské Hradiště* (usnesení rady MNV a ONV Uherské Hradiště z 13. května 1953). V roce 1960 změnila rada MěNV svým usnesením z 30. září k 1. říjnu 1960 název komunálního podniku na *Služby města Uherské Hradiště se sídlem v Uherském Hradišti*. Své provozovny měly Služby města tehdy ještě v Bílovicích, Starém Městě, Buchlovicích a v Uherském Ostrohu, kde však s výjimkou Starého Města vznikly v letech 1958–1962 samostatné hospodářské organizace. Naopak usnesením rady MěNV z 1. prosince 1972 byly do Služeb města Uherské Hradiště k 1. lednu 1973 začleněny Komunální služby Kunovice. Od 1. ledna 1989 na základě zákona č. 115/89 Sb. byly Služby města Uherské Hradiště, Masarykovo nám. 21, změněny na státní podnik, který byl dán do likvidace a ke dni 1. října 2002 na základě usnesení Krajského soudu v Brně z 5. prosince 2002 z podnikového rejstříku vymazán.

Po roce 1945 město výrazně narostla správa bytového fondu. K dosavadním obecním domům přibyla péče o opuštěný německý a židovský majetek a následně o pouňorové konfiskáty. O bytové a nebytové prostory pečoval po roce 1950 Okresní stavební kombinát, ale už na základě zákona č. 106/53 Sb., o bytové výstavbě, udržování a správě bytového majetku a jejich financování zřídil MNV od 1. ledna 1955 podnik *Domovní správa Uherské Hradiště*, který zabezpečoval správu a údržbu městského bytového fondu se 75 domy a 559 bytovými jednotkami. Usnesením rady MěNV z 21. listopadu 1975 byl pak podle vyhlášky MV ČSR č. 26/74 Sb. dosavadní název upraven od 1. ledna 1976 na *Podnik bytového hospodářství Uherské Hradiště* se sídlem na Masarykově náměstí 157/8. I tato organizace byla k 1. lednu 1989 změněna na státní podnik usnesením MěNV z 20. prosince 1988 a zrušena rozhodnutím městského zastupitelstva 27. října 1998 bez likvidace. Výmaz podniku provedl Krajský soud v Brně k 18. listopadu 2002.

Komunální služby města Uherského Hradiště původně zajišťovaly i odvoz popela a komunálního odpadu, případně údržbu městského majetku. Usnesením MěNV z 30. března 1972 byla však zřízena podle zákona č. 69/67 Sb. k 3. lednu 1972 rozpočtová organizace *Technické služby města Uherské Hradiště*, Průmyslová 1153, která do své náplně dostala svoz tuhého odpadu, čištění a údržbu městských komunikací a údržbu veřejného osvětlení a zeleně a správu hřbitovů. K 1. lednu 1992 byly Technické služby města změněny městským zastupitelstvem na příspěvkovou organizaci a podnik zanikl bez likvidace 2. června 1999 sloučením s právním nástupcem - akciovou společností Hrates se sídlem v Uherském Hradišti.

Další rozpočtovou organizací, kterou ustavil MěNV 21. října 1965, se stala k 1. lednu 1966 *Městská výtopna Uherské Hradiště-Mařatice*. Převzala kotelnou a výměňkovou stanici n. p. Fruta a zajišťovala jimi vytápění nových sídlišť Malinovského a Pod Svahy. Název organizace se změnil k 1. dubnu 1974 na *Centrální tepelný zdroj Uherské Hradiště*, Sokolovská 572, podstatnější změna však nastala k 1. lednu 1986, kdy se usnesením MěNV z 24.

září 1985 změnil na státní hospodářskou organizaci a k 1. lednu 1989 na státní podnik. Na základě rozhodnutí městského zastupitelstva z 24. června 1997 byl tento podnik vymazán Krajským obchodním soudem v Brně ke dni 31. května 1997 a jeho majetek převzala společnost s ručením omezeným CTZ se sídlem v Uherském Hradišti.

Výstavba nových sportovních zařízení na začátku 70. let, zejména letního koupaliště a zimního stadionu, dala podnět k zřízení rozpočtové organizace *Rekreační a tělovýchovné zařízení města Uherské Hradiště* se sídlem Na Rybníku 1057, a to k 1. dubnu 1974 na základě usnesení MěNV z 28. března téhož roku. Městské zastupitelstvo 17. prosince 1991 schválilo k 1. lednu 1992 změnu organizace na příspěvkovou a zahájilo postupný pronájem a delimitaci jejího majetku, především na firmu Hrates. Od 1. ledna 2005 pak Rekreační a tělovýchovné zařízení města nahradila nová příspěvková organizace Sportoviště města Uherské Hradiště.

V oblasti místního hospodářství působily ještě dvě drobné provozovny MěNV, a to již od roku 1958 existující klempířství a zámečnictví. Jako *drobná provozovna* byly však zapsány do podnikového rejstříku až v roce 1971 na základě usnesení pléna z 21. ledna 1971, kterým bylo realizováno usnesení vlády ČSR č. 156/70 Sb. k zřízení a činnosti drobných provozoven. Uvedená provozovna zámečnictví a klempířství byla zrušena dnem 23. října 1975. Další *Drobná provozovna MěNV v Uherském Hradišti*, Všehrdova 267 s právní subjektivitou vznikla 28. srpna 1990, a to z drobné provozovny bez právní subjektivy, která vyvíjela činnost od roku 1987. Hlavním předmětem jejího působení byla nákladní doprava, drobná stavební činnost, doplňková výroba a stravovací služby. Brzká všeobecná privatizace znamenala i pro ni jen krátkou dobu trvání a k 30. dubnu 1993 byla Drobná provozovna v likvidaci Okresním soudem Brno-venkov z podnikového rejstříku vymazána.

Základní školy spravoval národní výbor do vydání zákona o jednotném školství č. 95/48 Sb. nepřímo prostřednictvím místních školních rad a újezdni školní rady, následně pak vlastním referátem, respektive odborem školství. Počet řízených škol a školských zařízení, tj. družin mládeže a školních kuchyní, se měnil jak v souvislosti se slučováním a rozlučováním obcí, tak s výstavbou v nových částech města. Také k původní městské *mateřské škole* na Komenského nám. č. 539 přibyla po roce 1948 celá řada dalších. Uherské Hradiště též spravovalo *odbornou knihvazačskou školu*, která byla v roce 1950 zrušena, a *hudební školu*, známou po roce 1953 jako *Lidová škola umění*.

Pod správu odboru zdravotnictví MěNV spadaly *dětské jesle*, pečující o děti do tří let. Počet jeslí narůstal zejména v sedmdesátých letech v souvislosti s nastalým populačním růstem, naopak po roce 1990 zanikly.

V oblasti kultury byly ve správě národního výboru po roce 1945 městská knihovna a dvě kina. I počet biografů, jejich názvy a umístění se měnil v souvislosti s jejich dislokací a slučováním sousedních obcí, vlastní provoz a správu zajišťovalo nejdříve samo město prostřednictvím odboru kultury, od roku 1969 pak *Městskou správou kin*, sídlící v kině Hvězda. Činnost tohoto zařízení bez právní subjektivity byla ukočena k 1. lednu 1982, kdy rozhodnutím pléna ONV z 22. prosince 1981 vznikla organizace Okresní správa kin Uherské Hradiště.

Podle zákona č. 430/19 Sb., o veřejných knihovnách obecních zřizoval národní výbor rovněž *Veřejnou knihovnu s čítárnou*, kterou spravovala knihovni rada. Po jejím zrušení vládním nařízením č. 46/51 Sb. z 22. května 1951 přešly kompetence uherskohradištské městské knihovni rady na ONV a zdejší knihovna pak vystupovala již jen jako Okresní lidová knihovna Uherské Hradiště. Místní národní výbor v Uherském Hradišti v roce 1946 uvažoval i o zřízení městského archivu, nakonec však byl návrh zamítnut a archiv se stal v souladu s obecným vývojem trvale zařízením ONV v Uherském Hradišti.

Slovácké muzeum Uherské Hradiště, které vzniklo v roce 1914, spravoval za podpory města až do svého zrušení 14. listopadu 1951 Musejní a archeologický spolek „Slovácké muzeum“ Uherské Hradiště. Provoz muzea a majetek zrušeného spolku převzal MNV Uherské Hradiště prostřednictvím referátu osvěty a školství, aby se pak na základě přípisu

KNV Gottwaldov (Zlín) zn. IV/3-372-1 z 25. ledna 1954 Slovácké muzeum stalo k 1. lednu 1954 muzeem okresním s přerušením v letech 1960–1963.

Jako oblastní divadlo pod správou družstva a následně spolku stejného jména zahájilo v roce 1945 svou činnost *Slovácké divadlo Uherské Hradiště*. Jeho provozovatelem se v roce 1949 na základě divadelního zákona č. 32/48 Sb. stal KNV Gottwaldov (Zlín), ale podle výnosu ministerstva školství, věd a umění ze 17. listopadu 1949 č. 988 Úředního listu II měl zdejší místní národní výbor povinnost podílet se na financování a provozování tohoto zařízení. Do přímé správy MěNV přešlo Slovácké divadlo od 1. dubna 1960 do 30. června 1963 v souvislosti se změnou územní správy, pak se jeho zřizovatelem stal Jihomoravský krajský národní výbor v Brně.

Kompetence národních výborů byla v roce 1950 rozšířena také o drobnou kulturní, osvětovou a propagační činnost, a to na základě vládního nařízení č. 101/50 Sb., o zrušení osvětových rad a a přenesení jejich působnosti na národní výbory. Místo osvětové rady a komisi zřizoval národní výbor v Uherském Hradišti *osvětové besedy*, vždy jednu pro každou místní čtvrť mimo vlastní město a Jarošov. Zastřešující kulturní institucí města se rozhodnutím pléna MěNV stala k 2. březnu 1978 příspěvková organizace *Městské kulturní středisko Uherské Hradiště*, Mariánské náměstí č. 79, kterému byly podřízeny osvětové besedy v Kunovicích, Mařaticích, Mikovicích, Sadech, Starém Městě a ve Věskách. Městské kulturní středisko bylo zrušeno reorganizací kultury na plenárním zasedání 19. prosince 1989 k 31. prosinci 1989. S účinností od 1. ledna 1990 vznikl nejen samostatný odbor kultury, ale také místo osvětových besed byla ustavena samostatná klubová zařízení MěNV.

V kulturní oblasti bylo město navázáno i na další organizace, které však nebyly zřizovány MěNV. Jednalo se především o odborářská kulturní zařízení, jakým byly Závodní klub soudu a prokuratury (1949–1962), Závodní klub Strojíren první pětiletky (1952–1962) a Klub pracujících v Jarošově. ZK SPP byl v roce 1962 reorganizován na Sdružený závodní klub Uherské Hradiště, zřizovaný odborovými organizacemi národních podniků Let Kunovice a Mesit Mařatice a okresního a městského národního výboru Uherské Hradiště. SZK mj. vydával pro MěNV od září 1962 *Kulturní zpravodaj města*, přejmenovaný v roce 1968 na *Zpravodaj města Uherské Hradiště*, od roku 1960 zajišťoval městské vysílání *rozhlasu po drátě* apod.

Události 17. listopadu 1989 se v orgánech MěNV projeví poměrně brzy. Již na plenárním zasedání 19. prosince vznesli zástupci Občanského fóra Radovan Kunc z Uherského Hradiště, František Slavík a Milena Schneyderová ze Starého Města a zástupce občanského výboru č. 36 z Kunovic Igor Večeřa požadavky na reorganizaci rady MěNV a na dezintegraci města. Po následné rezignaci vedení byla provedena volba nové rady, do níž byli zvoleni předsedou ing. Milan Ptáček (KSČ), prvním náměstkem ing. Jaroslav Petřík (ČSL), druhým náměstkem Ludmila Pavličková (ČSS), třetím náměstkem Jaroslav Semela (KSČ), tajemnicí PhDr. Marie Večeřová (KSČ) a členy rady Antonín Stašek (ČSL), Vít Hampala (ČSS), Walter Komma (bezpartijní), Oldřich Mařák (bezpartijní), MUDr. Jitka Vlachovská (bezpartijní), Rudolf Katrňák (KSČ), Marie Hanáčková (bezpartijní), Ladislav Rusňák (KSČ), Antonín Vajdík (bezpartijní) a Anděla Linhartová (KSČ). Na 18. ledna 1990 však bylo svoláno mimořádné plenární zasedání MěNV, které revokovalo výsledky voleb na základě nejednotného stanoviska politických stran a sdružení a rozhodlo o volbě nové. V tajné volbě byl zvolen předsedou ing. Milan Ptáček, místopředsedou ing. Jaroslav Petřík, tajemnicí PhDr. Marie Večeřová a členy rady Antonín Stašek, Vít Hampala, Valter Komma, Oldřich Mařák, MUDr. Jitka Vlachovská, Rudolf Katrňák, Marie Hanáčková, Ladislav Rusňák, Antonín Vajdík a nově Květoslav Botek (KSČ).

Ani uvedené složení rady a pléna však nebylo konečné. Přijetí ústavního zákona č. 14/90 Sb. o odvolání poslanců zastupitelských sborů a volbě nových poslanců národních výborů umožnilo na dalším jednání pléna 27. března 1990 zvolit 15 nových poslanců za ty, kteří odstoupili nebo byli odvoláni. Následně byla rada doplněna o druhého místopředsedu ing. Ladislava Šupku (bezpartijní), a členy ing. Jaroslava Baného (bezpartijní), Miloslava

Blahu (ČSS) a Josefa Sýkoru za Obrodu (sociálně-demokraticky orientovaná skupina Občanského fóra). Úpravy byly provedeny i ve složení jednotlivých komisí. K dalším důležitým personálním změnám v MěNV došlo po náhlém úmrtí ing. Milana Ptáčka 18. června a po doplňovacích volbách tří poslanců 18. srpna, kdy rada MěNV 28. srpna pověřila vedením města ing. Ladislava Šupku a stanovila místopředsedy pro Kunovice ing. Víta Matušíka a pro Staré Město Jiřího Lapčíka.

Poslední plenární zasedání MěNV Uherské Hradiště se uskutečnilo 25. září 1990. K jeho nejdůležitějším bodům patřilo založení samostatných státních podniků ČSAO *Uherské Hradiště* s platností od 1. října 1990, dále *AZ Calor Uherské Hradiště* a *UHS-Jakos Uherské Hradiště* s platností od 1. listopadu 1990. Prakticky tím zahajovalo etapu transformace a privatizace městských podniků a zařízení následujících let.

Ústavním zákonem č. 294/90 Sb. se základem místní samosprávy staly obce a volební období národních výborů bylo ukončeno dnem voleb do obecních zastupitelstev, které se uskutečnily 24. listopadu 1990.¹⁸ K témuž datu mělo rovněž dojít k desintegraci města a volbě samostatných zastupitelstev v Kunovicích a ve Starém Městě. Pro osamostatnění uvedených obcí se v průzkumu veřejného mínění již počátkem roku 1990 vyslovila většina obyvatel. Na červnovém zasedání MěNV však návrh nebyl podpořen potřebnou většinou poslanců, takže rada postoupila záležitost ke konečnému rozhodnutí okresnímu národnímu výboru. Plénum ONV Uherské Hradiště na svém mimořádném zasedání 30. srpna 1990 schválilo 57 hlasy ze 112 přítomných usnesení č. XIX/618-01 o vytvoření obcí Kunovic a Starého Města s účinností ode dne komunálních voleb, při čemž záležitosti majetkové, hospodářské a správní přešly na nové obce ke dni 1. ledna 1991.¹⁹

Po vydání zákona č. 367/90 Sb. o obcích a po následných volbách do jejich zastupitelstev *Městský národní výbor Uherské Hradiště ke dni 24. listopadu 1990* zanikl a jeho práva a závazky přešly na samosprávné město.²⁰

PhDr. Jiří Č o u p e k (n. 1947), ředitel Státního okresního archivu Uherské Hradiště. Specializuje se na regionální dějiny 19. a 20. století, historii měst a obcí okresu a vývoj veřejné správy.

Příloha – Seznam funkcionářů a členů rady:

Revoluční národní výbor

počet členů 13 1945

předseda

Emil Žejglic 1945

místopředseda

JUDr. Alois Křečan 1945

členové

Bohuslav Grebeníček 1945

Jan Jelínek 1945

Alois Dittrich 1945

František Berger 1945

JUDr. Antonín Weigner 1945

Ludvík Hamšík 1945

Rudolf Zouhar 1945

Bohumil Kaluža 1945

Ferdinand Fremund 1945

František Skoupil 1945

Jan Filipický 1945

Místní národní výbor

počet členů 16 1945

počet členů 36 1945–1954

počet členů 75 1954–1957

počet členů 80 1957–1960

počet členů 95 1960

předseda

Emil Žejglic 1945

Bohuslav Grebeníček 1945–1946

JUDr. Bohuš Papež 1946–1948

Vilém Zaoral 1948–1949

Jan Tvrdoň 1949–1951

Stanislav Vlk 1951–1954

Karel Dvorský 1954–1960

1. místopředseda

JUDr. František Hruška 1945

Antonín Šolin 1945–1946

JUDr. Otto Hrubý 1946–1947

Josef Vaněk	1948	Václav Fiala	1945–1947
Cyril Burda	1948	František Černý	1946
František Doležal	1948–1949	Otakar Jaroš	1946
Karel Dvorský	1949–1953	Emanuel Brenner	1946–1947
František Krátký	1953–1954	Vilém Zaoral	1946–1947
Vladislav Rada	1954–1955	Josef Zhoř	1946–1947
Jan Brulík	1955–1956	Leopold Rotter	1946–1947
Bohumil Libosvár	1956–1960	Karel Mahovský	1946–1947
Lubomír Polášek	1960	Karel Žalman	1946–1947
2. místopředseda		Julius Fiala	1946–1948
František Tichopád	1945	Ondřej Müller	1947
Tomáš Valenta	1945–1946	Jan Majerhöfer	1947–1948
Antonín Šolin	1946–1947	JUDr. Otto Hrubý	1948
JUDr. František Hruška	1948	Cyril Vlček	1948
Jan Pipal	1948–1949	Antonín Šolin	1948
Jindřich Kroupa	1950	Jan Slováček	1948
Marie Zusková	1950	Cyril Burda	1948
František Habarta	1951	Josef Zhoř	1948
Jindřich Kroupa	1951–1954	Vojtěch Talák	1948
3. místopředseda		Alois Vlachynský	1948–1949
Karel Váňa	1945	Josef Vavříník	1948–1949
JUDr. Josef Hanák	1945–1946	Antonín Bráblík	1948–1949
tajemník města		Karel Dvorský	1948–1949
JUC. Jaroslav Čermák	1924–1950	Marie Formánková	1948–1949
Jan Beneš	1950–1952	Rudolf Knot	1948–1949
tajemník MNV		Julie Přikrylová	1948–1949
Josef Předložil	1952–1960	Jaroslav Sedláček	1948–1949
členové MNV 1945		Ferdinand Kafka	1949
JUDr. Alois Křečan	1945	Eduard Palíšek	1949
Štěpán Slavotínek	1945	Jan Abrahám	1949–1950
František Hájek	1945	František Fojta	1949–1950
Jaroslav Roboch	1945	Marie Slonková	1949–1950
Tomáš Valenta	1945	Václav Fiala	1949–1950
Josef Gajdoš	1945	Josef Křížánek	1949–1950
Bohumil Kaluža	1945	Antonín Kusák	1949–1950
Jaroslav Dostálek	1945	Antonín Štěrba	1949–1950
JUDr. Josef Hanák	1945	Ladislav Zich	1949–1950
Václav Fiala	1945	Alois Pour	1949–1954
Otto Janík	1945	Vladislav Rada	1949–1954
Jan Perůtka	1945	Josef Blaha	1950
členové rady MNV		František Habarta	1950
Alois Dittrich	1945–1946	Josef Švehlová	1950
Karel Váňa	1945–1946	Stanislav Vlasatík	1950
JUDr. Jaromír Zemek	1945–1946	Jaroslav Dáňa	1950–1951
Jaroslav Dostálek	1945–1946	Eduard Bruckner	1950–1952
Josef Štěrba	1945–1946	Antonín Schystal	1951
JUDr. Bohuš Papež	1945–1946	Josef Vitovský	1951
Vincenc Zapletal	1945–1946	František Abrahám	1951
Jaroslav Roboch	1945–1947	Božena Zlatníková	1951–1952
		Rudolf Hromeček	1951–1952
		Cyril Filip	1951–1952
		Josef Bartoš	1951–1954
		Jan Dostálek	1952

František Krátký	1952–1953
František Světlík	1952–1954
Bohumil Hubík	1952–1954
Bohumil Libosvár	1952–1954
Ludvík Jaroš	1953–1954
Helena Hrnčířová	1953–1954
Ladislav Marcola	1954–1955
Františka Matušková	1954–1957
František Vališ	1954–1957
František Gabriel	1954–1960
Metoděj Jeřábek	1954–1960
Josef Benešová	1954–1960
Jan Pipal	1955–1960
Božena Brulíková	1957–1959
Bohuslav Grebeníček	1957–1960
Josef Hubáček	1957–1960
Alois Jakšík	1957–1960
Jindřich Kroča	1957–1960
Severin Rathůský	1957–1960
Ludmila Milevská	1959–1960
Zdeněk Macháček	1960
František Crla	1960

Městský národní výbor

počet členů 60	1960–1964
počet členů 65	1964–1971
počet členů 90	1971–1975
počet členů 94	1975–1976
počet členů 97	1976–1980
počet členů 137	1980–1990

předseda

Antonín Janečka	1960–1964
Stanislav Bartek	1964–1970
Antonín Janečka	1970–1971
Jaroslav Bráblík	1971–1986
ing. Milan Ptáček	1986–1990
ing. Ladislav Šupka–zástupce	1990

1. místopředseda

Lubomír Polášek	1960–1970
Josef Slavotínek	1970–1981
JUDr. Karel Jordán	1981–1986
Rudolf Katrňák	1986–1989
ing. Jaroslav Petřík	1989–1990

2. místopředseda

Jan Martínek	1971–1980
Jaroslav Semela	1980–1990
ing. Ladislav Šupka	1990
ing. Vít Matuščík–zástupce	1990

3. místopředseda

Miroslav Šácha	1981–1989
----------------	-----------

Ludmila Pavličková	1989–1990
Jiří Lapčík–zástupce	1990

tajemník MěNV

Ignác Polášek	1960–1963
Jaroslav Kamrla	1963–1971
Jaroslav Bráblík	1971
Antonín Hráček	1971–1976
Františka Malinová	1976–1981
PhDr. Marie Večeřová	1981–1990

předseda výboru (komise) lidové kontroly

Alois Hikl	1963–1986
Vladislav Blaha	1986–1987
Jaroslav Mikulec	1987–1990

členové rady MěNV

Zdeněk Peňáz	1960–1962
Františka Sedláčková	1960–1963
František Crla	1960–1963
Zdeněk Macháček	1960–1964
Vlastimil Kamrla	1960–1964
Zdenka Svobodová	1960–1970
Alois Jakšík	1960–1971
Jan Perutka	1960–1971
Metoděj Jeřábek	1960–1971
Vladislav Blaha	1960–1971
Ladislav Sedlák	1960–1971
František Pavlacký	1962–1971
JUDr. Vojtěch Tupý	1963–1964
Ladislav Švajda	1963–1971
Josef Habarta	1964–1969
Jan Pávek	1964–1971
MUDr. Rudolf Váňa	1964–1971
Milan Malina	1969–1970
Josef Předložil	1970–1971
Zdeněk Macháček	1970–1976
Štěpán Hráček	1971–1974
Ludmila Dvořáková	1971–1976
Marie Skuciusová	1971–1976
Anna Červáková	1971–1976
Anna Bučková	1971–1976
František Rokyta	1971–1976
Ludmila Stašková	1971–1976
Jan Bajaja	1971–1981
Josef Trčka	1971–1981
Bohumír Růžička	1971–1989
Josef Blažek	1975–1981
Miroslav Štěrba	1976–1978
MUDr. Jitka Vlachovská	1976–1981
Karla Hedvičáková–Vyskočilová	1976–1981
Miroslava Horská	1976–1981
František Mařica	1976–1981
Antonín Vítek	1976–1986

Antonín Stašek	1976–1990	Antonín Vajdík	1986–1990
Božena Tvrdíková	1978–1981	JUDr. Karel Jordán	1986–1989
Antonín Fornůšek	1980–1981	JUDr. Petr Ledabyl	1986–1989
Leo Matoušek	1980–1981	Milada Kadlčíková	1986–1989
Vladislav Blaha	1981–1986	Vít Hampala	1989–1990
Zdeněk Hruška	1981–1986	Walter Komma	1989–1990
Lubomír Janča	1981–1986	Oldřich Mařák	1989–1990
Anděla Linhartová	1981–1990	MUDr. Jitka Vlachovská	1989–1990
Jana Sedláčková	1981–1986	Rudolf Katrňák	1989–1990
Marcela Tvrdoňová-Švehlíková	1981–1983	Marie Hanáčková	1989–1990
ing. Bedřich Zlatník	1981–1986	Ladislav Rusňák	1989–1990
Jarmila Varmužová	1983–1985	Květoslav Botek	1990
Josef Škrášek	1985–1986	Josef Sýkora	1990
Jarmila Varmužová	1986–1989	Miloslav Blaha	1990
MVDr. Jaroslav Neumann	1986–1989	ing. Jaroslav Baný	1990
Jan Šacha	1986–1989		

Poznámky

- 1 Čoupková, Jaromíra: *Politické složení Okresního národního výboru v Uherském Hradišti v letech 1945-1947*. In: Slovácko 1990, roč. 32, s. 39.
- 2 Organizace a působnost národních výborů byla dána Ústavním dekretem prezidenta republiky č. 18 ze 4. prosince 1944 Úředního věstníku čs., o národních výborech a prozatímním národním shromáždění. Podle vyhlášky ministerstva vnitra č. 43/45 Sb., o platnosti tohoto ústavního dekretu se na osvobozeném území republiky zřizovaly místní, okresní a zemské národní výbory jako orgány zastupitelské a orgány veřejné správy, které ve svém obvodu spravují všechny záležitosti, které nejsou spravovány jiným veřejným orgánem. Jejich pravomoc vymezovala vládní nařízení č. 4/45 Sb., č. 44/45 Sb. a vyhláška ministerstva vnitra č. 45/45 Sb. Ve věcech státní správy byly národní výbory podřízeny vládě a národnímu výboru vyššího stupně.
- 3 SOKa UH (Státní okresní archiv Uherské Hradiště), fond MěNV UH (Městský národní výbor Uherské Hradiště), inv. č. 30.
- 4 „O sloučení těchto obcí bylo jednání již několik let, tak že je jasno, že toto sloučení bylo vždy považováno za nutné pro důležitost jak města Uh. Hradiště, tak i shora jmenovaných obcí. Tyto obce z hlediska stavebního jsou úplně sloučeny a město Uh. Hradiště jako centrum všech krajských úřadů a škol potřebuje ku svému dalšímu rozvoji hospodářskému, kulturnímu a sociálnímu spojení obcí v jeden celek. Národní výbory v obcích jsou jako výkonné orgány, hospodářství všech těchto obcí vede však jednotně a provádí je duchod města. Je pravdou, že sloučení obcí bylo provedeno za doby nesvobody, avšak jednáno bylo o tom již před okupací, takže z toho vyplývá, že sloučení bylo již dříve považováno za nutné a prospěšné k rozkvětu města Uh. Hradiště i přičleněných obcí.“ SOKa UH, MěNV UH, inv. č. 30.
- 5 Kolektiv autorů: *Staré Město v proměnách staletí*. Staré Město 2000, s. 244.
- 6 Vytvořená podle výnosu Okresního národního výboru v Uherském Hradišti čj. 8236/19/I z 16. prosince 1947 (vyhláška ministra vnitra ze dne 27. června 1947, o dodatečném obnovení nebo novém vytvoření národních výborů a o prozatímních správních orgánech).
- 7 Zákon č. 143/49 Sb., o změnách v organizaci veřejné správy a v působnosti jejich orgánů.
- 8 SOKa UH, ONV Uherské Hradiště, zn. 172-6/10-1949, publikováno v Úř. l. č. 20/52.
- 9 Tato skutečnost byla potvrzena k 1. červenci 1956 vyhláškou č. 24/56 Sb.
- 10 Pravomoc trestních komisí byla upřesněna vládním nařízením č. 78/51 Sb., o trestní pravomoci místních národních výborů a vyhláškou ministerstva vnitra č. 335/51 Ú. l. s účinností od 1. ledna 1952, avšak již od 1. ledna 1954 nastala změna v těchto pravomocích zákonem č. 102/53 Sb. Národní výbory již nemohly ukládat tresty odnětí svobody, ale jen tresty nápravného opatření. Výkon trestní pravomoci národních výborů následně upravilo vládní nařízení č. 64/57 Sb., avšak v polovině roku 1961 zákon č. 60/61, o úkolech národních výborů při zajišťování socialistického pořádku, zrušil dosavadní trestní řád správní a tím i trestní komise národních výborů.
- 11 Rozhodnutí KNV Gottwaldov zn. I/1-0451 1954 B.

- 12 Ve smyslu ustanovení § 16, odst. 1 zákona č. 36/60 Sb., o územním členění státu, a § 39, odst. 2, písm. e) zákona č. 69/67 Sb., o národních výborech ve znění pozdějších předpisů (úplné znění zákona o národních výborech vyšlo 16. května 1972 pod č. 28/72 Sb.). Sloučení bylo publikováno v Ústředním věstníku ČSR, roč. 1971, č. 20.
- 13 Zákon č. 54/71 Sb.
- 14 Sloučení podle § 16 zákona č. 36/60 Sb. bylo schváleno usnesením ONV v Uherském Hradišti 21. dubna 1980 a publikováno v Ústředním věstníku ČSR č. 8/1980.
- 15 Ústř. věstník ČSR č. 11/1984.
- 16 Naposledy vyhlásilo předsednictvo ČNR úplné znění zákona o národních výborech č. 69/67 Sb. v zákoně č. 31/1983 Sb., „pokud se vztahuje na území ČSR, se změnami a doplňky provedenými zákonem ČNR č. 33/70 Sb., o finančních správách, zákonem č. 116/71 Sb., o výborech a komisích lidové kontroly, zákonem ČNR č. 146/71 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon o národních výborech a upravuje působnost národních výborů na některých úsecích státní správy atd.“. Mnohé další zákony však dále upravovaly a rozšiřovaly výkon státní správy národních výborů a jejich strukturu. Na uvedené změny reagoval zejména nový organizační řád MěNV, přijatý na plenárním zasedání 29. února 1984.
- 17 Úřední list II, č. 295 z 19. prosince 1950.
- 18 Zákon ČNR č. 368/90 Sb.
- 19 Usnesení bylo publikováno v Ústředním věstníku ČR, roč. 1991, č. 1.
- 20 Podrobněji k dějinám fondu a jeho archivní charakteristice a využití v úvodu inventáře Jiří Čoupek: Městský národní výbor Uherské Hradiště, Uherské Hradiště 2006.

The Municipal National Committee in Uherské Hradiště, its Formation and Development

Abstract

In the period between the end of the World War Two and the Velvet Revolution in 1989-90, the national committees were one of the basic units of the state administration. In the state district archives, the document collections of district, municipal and communal national committees represent a definitive resource base for the regional history studies, especially the historical development of communities, local economies, building, agriculture, cultural institutions, schools etc.

The Revolutionary National Committee in Uherské Hradiště was established in the early morning hours on May 1, 1945. Its first members met after the departure of the German military at 5 o'clock in the morning in the building of the district office No. 25. After that, the group transferred into the City Hall, where a 13-member strong national committee for the town and the district had been established. The lineup of the National Committee reflected the ratios of political forces in the town at the time.

The National Committee was substantially reorganized during the plenary meeting on June 24, 1946, when the Communal National Committee in Uherské Hradiště was renewed based upon the results of the elections into the Constituent National Assembly. In these elections, the victorious party in the town was the National Socialist Party with 36,4 per cent votes, followed by the People's Party with 26,7 per cent, Communists 18,8 per cent and Social Democrats with 18,1 per cent votes. The gains of the People's Party as well as the poor results of the Communists came both as unexpected surprises. However, after the 1948 coup d'état, the Communists assumed the leading role even in the National Committee in Uherské Hradiště. In spite of some seemingly democratic mock-reforms, the principle of the "leading position of the Communist Party" shaped the overall internal development of the institution in its local administration bodies, committees and executive institutions in the period of 1948-1989.

The town of Uherské Hradiště dealt with a specific problem, represented by the manifold mergers with the neighboring villages. These were expected to improve the status of the city and its agglomeration which would improve its construction and building possibilities, increase the town administration's power and allow for further industrialization. The non-standard procedures during these changes caused a number of difficulties in the even development of the individual town parts, increased the grudge between their inhabitants and gave causes for later proprietary disputes.

The Municipal National Committee in Uherské Hradiště also managed a number of companies, cultural institutions, elementary and nursery schools and kindergartens. Their development reflected the changes in the political climate of the society, namely in the 1980s.

The events triggered by the Nov. 17, 1989 found their way to the Municipal National Committee quite quickly. As early as the plenary meeting on Dec. 19, the Civic Forum representatives put forth a proposition to reorganize the council and disintegrate the city, namely to separate it from its parts Kunovice and Staré Město. In the course of 1990, a succession of personnel and organizational changes was implemented. The main purpose of these changes was to get rid of the persons compromised by their participation in the

Communist power structures and to pave the way to the first free elections of the local governments, taking place on November 24, 1990.

Der Nationalausschuss in Uherské Hradiště, seine Entstehung und Entwicklung

Z u s a m m e n f a s s u n g

In der Zeit nach dem zweiten Weltkrieg bis zur Samtrevolution 1989–1990 zählten die Nationalausschüsse zu grundlegenden Stützen der öffentlichen Verwaltung. In den staatlichen Bezirksarchiven bilden die Fonds der Bezirks-, städtischen und kommunalen Nationalausschüsse die entscheidende Quellenbasis für das Studium der Regionalgeschichte, insbesondere der historischen Entwicklung von Gemeinden, der örtlichen Wirtschaft, des Aufbaus, der Landwirtschaft, der Kultureinrichtungen, Schulen u. s. w.

Der revolutionäre Nationalausschuss in Uherské Hradiště wurde in den frühen Morgenstunden am 1. Mai 1945 konstituiert. Seine ersten Mitglieder kamen nach dem Abzug der deutschen Truppen etwa um fünf Uhr morgens im Gebäude des Bezirksamtes, Hausnummer 25, an, danach begab sich die Gruppe in das Rathaus, wo ein dreizehnköpfiger Nationalausschuss für den Bezirk sowie die Stadt gebildet wurde. Die Zusammensetzung des damaligen Ausschusses entsprach dem unmittelbaren Verhältnis der politischen Kräfte in der Stadt.

Zu einer gravierenden Umstellung des Nationalausschusses kam es am 24. Juni 1946 auf der Plenarversammlung, wo der örtliche Nationalausschuss in Uherské Hradiště auf Grund der Wahlergebnisse bei den Wahlen in die Verfassungsgebende Nationalversammlung wesentlich umgestellt wurde. In diesen Wahlen am 26. Mai gewann die nationalsozialistische Partei 36,4%, die Volkspartei erreichte 26,7% die Kommunisten 18,8% und die Sozialdemokraten 18,1%. Überraschend waren sowohl die unerwartet viele Stimmen für die Volkspartei als auch der tiefe Verfall der Kommunistischen Partei der Tschechoslowakei. Nach dem politischen Umbruch 1948 in der Tschechoslowakei galt auch für den Nationalausschuss von Uherské Hradiště die führende Rolle der Kommunistischen Partei. Nach diesem Prinzip richtete sich in den Jahren 1948–1989 die gesamte innere Entwicklung der Institution, trotz einigen scheinbar demokratischen gesetzlichen Veränderungen und Regelungen, in autonomen Behörden, Kommissionen und Exekutivorganen.

Ein spezifisches Problem der Stadt Uherské Hradiště war seine mehrfache Zusammenfügung mit umliegenden Gemeinden, was durch die Bemühung verursacht wurde, eine starke städtische Agglomeration zu bilden und damit bessere Baumöglichkeiten zu bieten, die Bedeutung der Stadt als Verwaltungseinheit zu erhöhen und weitere Industrialisierung zu ermöglichen. Standardabweichende Vorgänge bei diesen Veränderungen hatten mehrere Schwierigkeiten in der ungleichmäßigen Stadtentwicklung zur Folge, förderten Gehässigkeit unter den Bewohnern einzelner Stadtviertel und wurden zur Ursache von späteren Vermögensauseinandersetzungen.

Der städtische Nationalausschuss in Uherské Hradiště wurde nach und nach zum Errichter einer Reihe von wirtschaftlichen Betrieben, Kultureinrichtungen, Grundschulen, Kindergärten oder Kinderkrippen. Ihre Entwicklung spiegelte in mancher Hinsicht politische Änderungen in der Gesellschaft wider, insbesondere in den achtziger Jahren des 20. Jahrhunderts.

Die Ereignisse am 17. November 1989 wirkten sich ziemlich bald in den Behörden des städtischen Nationalausschusses aus. Bereits auf der Plenarversammlung am 19. Dezember wurden von den Vertretern des Bürgerforums Ansprüche an Reorganisation der Rat und Desintegration der Stadt, besonders an Trennung der Stadtviertel Staré Město und Kunovice, erhoben. Im Laufe des Jahres 1990 folgten mehrere Veränderungen im Personal- und Organisationsbereich. Dadurch wurden die mit dem totalitären Regime verbundenen Personen beseitigt und freie Wahlen in die Kommunalbehörden am 24. November 1990 vorbereitet.